

TEHTÄVÄ

Jubla kirja Heikki Talvitien täyttäessä

75 vuotta 5.9.2014

René Nyberg

Suomen ratkaisematon ongelma

- *Etninen kaubun tasapaino*
- *Venäjän ongelmat*
- *Deskriptio vai preskriptio?*
- *Ulkopolitiikan muuttumaton haaste*
- *Suomen painajainen*
- *Venäjästä ei ole kasvissyöjäksi*
- *Weimarin tuskaa*
- *Realismi ei ole neutralismia*

Suomen päätös ryhtyä Ruotsin jälkeen Karabahin sodan välittäjäksi oli luonteva. Vuosi oli 1995, ja Ruotsi oli hoitanut Etyjin ns. Minskin konferenssin yhteispuheenjohtajuutta Venäjän kanssa säädylliset kolme vuotta. Kyseessä oli ensimmäinen kerta, kun Suomi otti roolin hajonneen Neuvostoliiton konflikteissa Baltian maiden ulkopuolella. Kaukasia, itsenäistyneet Etelä-Kaukasian maat sekä Venäjän federaatioon kuuluva Pohjois-Kaukasia olivat kaukana Suomen reaalipoliittisesta todellisuudesta. Ne olivat suomalaisille tuttuja lähinnä turistikohteina.

Urho Kekkonen oli vaeltanut Aleksei Kosyginin kanssa Kaukasuksen rinteillä Stavropolissa 1968 ja saanut Geidar Alijevin Azerbaidžanin neuvostotasavallassa arvoisensa kalansalin vuonna 1972. Kymmenet tuhannet suomalaiset olivat lomailleet Stavropolin Kislovodskissa ja Krasnodarin Sotšissa sekä tutustuneet georgialaiseen vieraanvaraisuuteen. Myös Armenian pääkaupunki Jerevan oli suosittu turistikohde. Aikoinaan matkareitti shaahin Iraniin kulki Kaspianmeren yli Neuvosto-Azerbaidžanin pääkaupungista Bakusta. Suomen Moskovon-lähetystön henkilökunta oli evakuoitu kesällä 1941 Azerbaidžanissa sijaitsevan Džulfan rajanylityspaikan kautta Iranin läpi Turkkiin. Samaa ratayhteyttä käyttäen Suomi vei shaahin aikana kananmunia Iraniin.

Neuvostoliiton hajoaminen alkoi, näkökulmasta riippuen, joko Virosta, jossa vastustettiin uutta fosfaattikaivosta, mutta ennen muuta venäläistä lisätyövoimaa tai Vuoristo-Karabahin väkivaltaisuuksista, joista kehittyi Armenian ja Azerbaidžanin välinen sota. Viro oli meille tuttu, mutta Kaukasia kovin vieras.

Tarjous ryhtyä Ruotsin jälkeen välittäjäksi osui kuitenkin ajallisesti sopivaan hetkeen. Heikki Talvitie oli palanut Moskovasta 1993, ja minun kauteni Etyj-lähettiläänä Wienissä oli päättymässä. Päätös ei aiheuttanut erityisempää päänvaivaa ulkopoliittiselle johdolle. Ulkoministeriössä oli kuitenkin niitä, jotka eivät ymmärtäneet miksi Suomen pitäisi kiinnostua moisesta kriisistä. He eivät nähneet syytä, miksi Suomen ylipäänsä tulisi sekaantua hajonneen Neuvostoliiton konflikteihin, joiden väkivaltaisuus Tšetšeniassa, oli ylittänyt kaiken siihenastisen.

Heikille ja minulle oli alusta pitäen selvää, että Mägi-Karabah, kuten virolaiset tätä vuoristo-enklaavia kutsuvat, tarjoaisi meille tilaisuuden tarkastella Venäjää etelästä käsin. Suunnasta, joka oli meille vieras, mutta joka lisäisi ymmärrystämme Venäjän tapahtumista. Samalla Suomi markkeerasi, että voimme ottaa Venäjään liittyvässä konfliktissa aktiivisen roolin, siinä missä Ruotsikin. Se oli uutta ja sellaisenaan merkityksellinen päätös.

Tšetšenian ensimmäinen sota alkoi loppuvuodesta 1994 ja huipentui vuoden vaihteen taisteluihin Groznysta. Osallistuin Etyj-lähettiläiden matkaan Tšetšeniaan tammikuussa 1995. Kyseessä oli ensimmäinen ulkopuolisten vierailu rintaman Venäjän puoleisella osuudella. Opin laskeuduttaessa Grozнын kentälle ja noustaessa sieltä mitä ilmaisu "*po afganski*" eli afganilaisittain tarkoittaa. Kone laskeutuu ja nousee jyrkästi ja laukaisee samalla ympärillensä soihtuja, joiden on tarkoitus harhauttaa mahdollisesti ammuttavia lämpöhakuisia it-ohjuksia. Näimme lähestyessämme Groznyn Venäjän raskaan tykistön tuliasemat ja kuulimme kaupungissa niiden kumeat lähtölaukaukset, kun patterit tulittivat kapinallisten asemia päidemme yli.

Etninen kauhun tasapaino

Tšetšenian yhteys Etelä-Kaukasiaan on vahva. Tšetšeenijoukot osallistuivat rajanaapuri Georgian sisällissotaan abhaasien puolella. Koko alue kärsii Stalinin luomasta etnisestä kauhun tasapainosta, jossa neuvostorajat pakottivat kansoja ja heimoja yhteen rikkomalla vanhat yhteisöt ja aikaansaamalla uusia jännitteitä. Samalla asukkaat pakotettiin turvautumaan valtakunnan yleiskieleen eli venäjään. Toki Stalinin syyttäminen kaikesta on liikaa, mutta Neuvostoliiton hallinnolliset rajat, joiden merkitys kommunistivallan aikaan oli vähäinen, ovat miinakenttä, josta kaikki seuraajavaltiot kärsivät. Ukraina ja erityisesti Krim ovat tästä tuorein esimerkki.

Venäjän ongelmat

Venäjä on iso maa, ja sillä on kovin erilaisia intressejä valvottavanaan kaukaisten rajojensa tuntumassa. Venäjällä on liioittelematta ongelmia kaikkien naapureidensa kanssa, lukuun ottamatta Suomea tai Norjaa, sen jälkeen kun Barentsin jakolinjasta päästiin sopuun vuonna 2010. Tämä voi kuulostaa omahyväiseltä, mutta puna-armeijan pysäyttäminen ja Suomen poliittinen taito käsitellä Stalinin ja hänen seuraajiensa Neuvostoliittoa on kantanut hedelmää.

Ratkaisevaa oli sodan lopputulos: rauhansopimus ja väestön evakuointi. Tyhjentämällä omaehtoisesti luovutetut alueet Suomi esti irredentan syntymisen eli kysymyksen alueesta joka väestöineen on irrotettu emämaasta. Eurooppa on täynnä irredentoja, joista ongelmattomin lienee Etelä-Tiroli. Sen sijaan esimerkiksi Trianonin vuoden 1920 rauhansopimuksessa luovutetut alueet väestöineen ovat yhä läsnä Unkarin politiikassa, nyt erityisesti Ukrainan vastaisella rajalla. Venäjän haamusärky sen rajojen ulkopuolelle jääneistä alueista ja asukkaista on akuutti esimerkki irredenta-ilmion vaarallisuudesta. Puhuminen "venäläisestä maailmasta" (*russkei mir*) kertoo, että Venäjä on ns. tyydyttämätön valta.

Ruotsalainen historioitsija Kristian Gerner katsoo, että Venäjällä on vain kaksi tapaa suhtautua ympäröivään maailmaan. Hän puhuu "Kazanista" ja "Mantšusta" ja tarkoittaa ensimmäisellä maita, jotka vallataan tai joita hallitaan tai tilanteen mukaan kovistellaan. Historiallinen viittaus koskee Kazanin tataarikuntaa, jonka Iivana Julma liitti valtakuntaansa 1552. Mantšu eli Kiina on esimerkki valtiosta, joka on vain liian iso ja joka siksi täytyy hyväksyä tasa-arvoiseksi. Ei ole vaikea tänä päivänäkin luokitella Venäjän suhtautumista eri maihin Kazan- tai Mantšu-kriteerillä.

Deskriptio vai preskriptio?

Sota Ukrainassa on palauttanut keskusteluun "finlandisoinnin" eli Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet kylmän sodan aikana. Tämä häiritsee suomalaisia, jotka kokevat sen Suomea ja sen saavutuksia halventavaksi. Jos Brzezinskin ja Kissingerin tekstit lukee tarkasti, niin he ehdottavat Kiovalle politiikka, jossa Moskovan kanssa pitäisi sopia miten ollaan ja eletään. Eli Venäjän naapurimaan tulisi löytää *modus vivendi* suuren naapurinsa kanssa. Näin pitkälle "finlandisaation" deskriptio täsmää. Se oli Suomen politiikka ja Paasikiven ja Kekkonen saavutus, sen jälkeen kun Suomen armeija oli pysäyttänyt puna-armeijan kesällä 1944 ja Pariisin rauhansopimus 1947 oli vahvistanut rajat.

Finlandisaatio-keskustelun häiritsevä puoli koskee tulkintaa, että finlandisaation ydin olisi ollut kieltä liittyä Natoon (ja Länsi-Euroopan suureen integraatiohankkeeseen eli nykyiseen Euroopan unioniin). Tämä on väärä tulkinta ja menee Suomen kannalta liian pitkälle ja häivyttää sen jatkuvan taistelun liikkumatilasta, jota Suomi kävi koko sodanjälkeisen ajan. Sitä paitsi se on paitsi deskriptio, myös epäsuora preskriptio eli toimintamääräys, miten Suomen on oltava ja mikä on sallittua myös kylmän sodan päätyttyä. Suomi on EU:n jäsen ja sen yhteistyö Naton kanssa on tiivistä. Suomen puolustusvoimat ovat Nato-yhteensopivia. Maailmassa ei ole muita sotilasstandardeja, jotka sopivat meille, kuin Naton luomat.

Ulkopolitiikan muuttumaton haaste

Ei liene epäilystäkään, että Suomen liittyminen Natoon johtaisi väistämättä jonkinasteiseen välirikoon Venäjän kanssa. Tätä on turha kieltää, vaikka Nato-jäsenyys ei ole ajankohtainen, ellei Ruotsi liikahtaa, mihin en usko. Jäsenyys ei olisi myöskään ratkaisu Suomen pysyvään turvallisuusongelmaan eli Venäjään. Putinin toteamus Venäjän turvallisuusneuvoston kokouksessa 23.7, ettei Venäjään kohdistu sotilaallista uhkaa, on tärkeä. Saman voi sanoa Suomesta. Ei meihinkään kohdistu sotilaallista uhkaa ja siksi ei ole syytä hermoilla.

Tosin sotilaallinen uhka ei nyky maailmassa ole ainoa, eikä todennäköisin uhka. Painostus eri muodoissa on vakava uhka ja Euroopan arkea. Silti kieltäytyä Natoon on tulkintana rasite, jota Suomi ei voi hyväksyä, eikä tarvitse hyväksyä. Sen enempää liittyminen Natoon kuin sen ulkopuolella pysyminen ei ratkaise Suomen pysyvää turvallisuusongelmaa.

Kysymys on viime kädessä politiikasta, sen kyvystä ajaa Suomen etuja kompuroidumatta teoreettisiin ja psykologisiin esteisiin. Itse uskon, että Suomi ja Ruotsi liittyvät Natoon vain yhdessä. Kysymys on myös sisäpolitiikasta, poliittisen johdon viisaudesta perustella, miksi Suomi toimii niin kuin se toimii.

Suomen ulkopoliittikan haaste on muuttumaton. Suomella ei ole pysyvää ratkaisua ulkopoliittiseen ongelmaansa eli Venäjään. Suomen ja Venäjän suhde ei ole koskaan ollut tyhjiössä. Siihen on aina vaikuttanut yleinen eurooppalainen tilanne sekä suurvaltasuhteet. Suomen ulkopoliittinen johto on Ukrainan sodan yhteydessä viitannut Suomen pitkään rajaan ja vastaavasti myös Ruotsin pitkään merirajaan. Maantieteelle emme voi mitään.

Tämän Stalin totesi Paasikivelle syksyllä 1939. Suomen turvallisuuden kannalta on oleellista, että meidän vastarantamme eli Viro on vapaa. Samoin Ruotsin pitkä vastaranta on vapaa.

Suomen painajainen

Valmistautuessani lähettilääksi Moskovaan syksyllä 2000 tein yhdessä silloisen everstiluutnantin, nykyisen prikaatikenraali Ilkka Laitisen kanssa matkan San Diegoon ja Tijuanaan. Kenraali Laitinen nimitettiin vuonna 2004 Frontexin eli Euroopan ja rajavalvontaviraston ensimmäiseksi päälliköksi. Hän johti Frontexia lähes kymmenen vuotta. Matkamme tavoite oli nähdä raja, joka ei ole kenenkään kontrollissa. Eli Suomeen heijastettuna oma painajaisemme.

Tilanne on sitten vuoden 2000 muuttunut myös San Diegon ja Tijuanan rajalla, mutta perusongelma on yhä sama. Kukaan, ei edes Yhdysvallat, kykene hallitsemaan rajaansa, ellei sillä ole toisella puolella yhteistyökumppania. Vuonna 2000 toisella puolella rajaa liehui symbolisesti vain jättiläismäinen Meksikon lippu.

Tänään akuutti ongelma on Meksikon köyhistä naapurimaista Yhdysvaltoihin pyrkivät alaikäiset pakolaiset. Ei edes Yhdysvalloilla ole "ratkaisua" rajaongelmaansa, sillä kysymys ei ole yksin fyysisen rajalinjan valvonnasta, vaan naapurimaasta ja sen sisäisestä tilanteesta, kyvystä ja halusta hallita omia rajojaan ja tehdä yhteistyötä rajanaapurin kanssa.

Kalifornian matkan tavoite oli selvä. Halusimme nähdä rajan, joka ei ole hallinnassa, sillä tämä on myös Suomen painajainen. Samoin kuin kontrolloimaton Kiinan-raja on Venäjän painajainen.

Suomen vastainen raja on infrastruktuuriltaan Venäjän kehittynein, sama koskee tie- ja rataverkostoa. ”Lokakuun rautatiet”, millä nimellä Venäjän rautateiden luoteisosa yhä tunnetaan, on Venäjän rautateiden teknisesti kehittynein alueyksikkö. Mutta Venäjän

rajavartiostolla ei ole sopimuksellista velvoitetta estää passitta tai viisumitta Suomeen pyrkiviä ylittämästä rajaa. Venäjän rajavartijat ylläpitävät oman lainsäädäntönsä pohjalta hyvää rajajärjestystä.

Suomi pyrkii osaltaan estämään rajan vakautta vaarantavat tapahtumat. Tämä on konkreettisin tulos yhteistyöstä, jolla on pitkät perinteet. Nyt Suomen ulkoraja on myös Euroopan unionin ja Schengen-sopimuksen raja, mikä korostaa Suomen kyvyn merkitystä hallita rajansa ja vaalia yhteistyötä Venäjän rajaviranomaisten kanssa. Ongelmia voi harvoin "ratkaista", mutta ne voidaan hallita.

Tutustuin yhdessä Suomen Pekingin-suurlähettilään Benjamin Bassinin kanssa Venäjän ja Kiinan rajaan toukokuussa 2004. Venäjän Kaukoita vaatettaa ja ruokkii itsensä Kiinasta ja lomailee myös siellä, sillä Hainanin saari on lähempänä, ja se on halvempi kuin Sotši.

Lensin takaisin Moskovaan Habarovskin kuvernöörin Viktor Išajevin vieressä ja jatkoimme pitkällä lennolla keskustelua Kiinan rajasta ja puuttuvasta rajasopimuksesta. Išajev oli kriittinen Jeltsinin kauden yrityksiin lähestyä rajakiistoja. Hän oli varma, ettei Kiinan kanssa tehdä rajasopimusta ilman vastaava järjestelyä Japanin kanssa. Puoli vuotta myöhemmin Putin ehdotti Kiinalle rajasopimusta, mikä johti nopeasti tulokseen. Ensimmäistä kertaa yli 200 vuoteen Moskovan ja Mantšun välinen raja on sopimuksellisesti vahvistettu. Venäjä ratkaisi strategisella vedolla akuutin rajaongelman ja poisti vaatimukset sen tarkistamisesta. Vastaavalla tavalla Venäjä vuonna 2010 hyväksyi kompromissin Norjan kanssa Barentsinmeren jakolinjasta ja poisti arktisten hiilivetyvarojen hyödyntämisen esteet.

Venäjästä ei ole kasvissyöjäksi

Vuoden 1812 politiikka oli Ruotsin ratkaisu Venäjä-ongelmaan. Ratkaisu oli kestävä, ja se joutui koetukselle vasta toisessa maailmansodassa. Ärtynyt Molotov totesi Ruotsin lähettiläälle syksyllä 1940, kun Neuvostoliitto oli miehittänyt Baltian maat, että talvisota oli teidän sotanne. Pari kuukautta aikaisemmin Molotov oli todennut Liettuan ulkoministerille, että pienten valtioiden aika on ohi. Hän täsmensi tarkoittavansa myös Suomea. Talvisota on yhä Suomen ja Venäjän suhteiden psykologinen perusta. Tuorein muistutus tästä oli Venäjän politiikan oudon kiintotähden Vladimir Žirinovskin absurdi puuskahdus Sotšissa, kun Suomen jääkiekkjoukkue oli lyönyt Venäjän Putinin istuessa katsomossa: "Suomalaiset vihaavat meitä talvisodan takia!"

Viimeistään sota Ukrainassa on muistutus siitä, että meidän Venäjä-kuvamme kaipaa syvyyttä. Maidemme välillä vallitsee arvokuilu. Kysymys on suhtautumisesta oikeusvaltioon, demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin.

Solženitsyn kutsuu Krimiä yleisvenäläiseksi hautausmaaksi ja viittaa Venäjän sisällissodan lopputaisteluihin. Punaiset löivät Krimille vetäytyneet kenraali Wrangelin valkoiset. Krimin niemimaalla kuoli lähes 150 000 sotilasta ja siviiliä. Saman verran pääsi pakenemaan ranskalaisilla ja brittiläisillä sota-aluksilla Konstantinopoliin.

Ukrainan historia poikkeaa ratkaisevalla tavalla muun Neuvostoliiton vaiheista. Jo yksin *holodomor* eli pakkokollektivisoinnissa nälkään kuolleiden määrä Ukrainassa on moninkertainen muuhun maahan verrattuna. Määrällisesti Neuvostoliitto kyyditsi toisen maailmansodan aikana enemmän vain Volgan saksalaisia ja tšetšenejä kuin ukrainalaisia. Taistelu partisaaneja vastaan Länsi-Ukrainassa jatkui 1950-luvulle täytenä sisällissotana.

Ulkoministeri Tuomiojan toteamus Helsingin Sanomissa 26.7.2014, että suomalaiset politiikan tutkimuslaitokset tarjoavat enemmän mielipiteitä kuin tutkimustuloksia on

huomion arvoinen. Erityisesti Venäjän osalta laaja-alainen, koko jättiläisvaltion ja sen maantieteellistä ulottuvuutta koskeva tieto on tarpeen kokonaiskuvan muodostamiseksi. Merkittävintä Venäjää koskevaa tutkimusta, jolla on myös kansainvälistä nimeä, tuottaa Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos.

Suomen ulkopolitiikan haaste ei ole ainutlaatuinen. Se on suurvallan naapurimaan dilemma. Venäjän muuttuminen kasvissyöjäksi ei ole näköpiirissä. Venäjä ei myöskään ole Saksa, joka totaalisen tappion ja tuhon jälkeen rakensi maan ja minäkuvansa uudelta pohjalta oikeusvaltiona ja kävi läpi historiallisesti ainutkertaisen itsetutkiskelun. Saksan naapurimaiden suhdetta Berliiniin kuvaa parhaiden Puolan ulkoministeri Sikorskin toteamus, että me kaipaamme lisää Saksaa.

Saksa on ensimmäistä kertaa sitten Bismarckin tasapainossa suhteessaan naapurimaihin. Bismarck loi monimutkaisen sopimusjärjestelyn, jolla hän esti Saksan keisarikunnan painajaisen eli kahden rintaman sodan uhkan syntymisen. Mutta tämä taidokas rakennelma romahti sen luojaan poistuttua näyttämöltä. Saksan liittotasavallan naapurivaltiot ovat kaikki sekä EU:n että Naton jäseniä eli Saksan liittolaisia (Itävaltaa ja Sveitsiä lukuun ottamatta). Saksan rajavartiolaitoksen nimenmuutos kertoo uudesta tilanteesta. *Bundesgrenzschutz* on nykyisin *Bundespolizei*, sillä Saksan tärkein ulkoraja sijaitsee Frankfurtin lentokentällä.

Weimarin tuskaa

Venäjä ei myönnä hävinneensä kylmää sotaa vaan katsoo, että kylmän sodan lopputulema on yhä määrittelemättä. Toisin sanoen sitä ei ole kirjattu rauhansopimusta vastaavaan järjestelyyn. Tilanne muistuttaa Versailles'n rauhan jälkeistä tilannetta. Venäjä potee Weimarin tasavallan tuskaa eli myyttiä voittamattomasta armeijasta, jonka heikko poliittinen johto petti ja puukotti selkään. Tätä ajatussuuntaa edustavat ne venäläiset onnensoturit, jotka ovat Moskovan tietäen ja tuella julistaneet kaksi Itä-Ukrainan aluetta kansantasavalloiksi. Samat miehet vastustivat ase kädessä Jeltsiniä 1993 Moskovan Valkoisen talon taisteluissa. He ovat myös kaikkien entisen Neuvostoliiton aseellisten konfliktien veteraaneja.

Itä-Ukrainan pyssymiehet tuovat mieleen Weimarin tasavallan "*Baltikumertit*". Nämä Baltiassa taistelleet ja sieltä vetäytymään joutuneet vapaaehtoiset purkivat väkivaltaista energiaansa Weimarin tasavallan katutaisteluissa ja vallankaappausyrityksissä. He murhasivat ulkoministeri Walter Rathenaun vuonna 1922. Hänen syntinsä oli pari kuukautta aiemmin Rapallossa allekirjoitettu sopimus Neuvosto-Venäjän kanssa.

Ukrainan sisällissodan taustalla on Venäjän vaatimus etupiireistä. Se on Suomelle myrkyä. Meillä on sellaisesta kokemusta. Emme tule näkemään kylmän sodan "rauhansopimusta", uutta Etykin loppuasiakirjaa, joka soisi Venäjälle etupiiri oikeuksia naapurimaihinsa. Erimielisyys Venäjän kanssa on perustavanlaatuinen.

Ukrainan kriisi on Venäjän valitsema kriisi ja oire Venäjän kriisistä. Välikikko lännen kanssa ja kovenevat sanktiot ovat pysäyttämässä, taas kerran, Venäjän modernisaation. Venäjä on Pietari Suuren ajoista lähtien käynyt läpi useita modernisointivaiheita, jotka ovat aina vieneet maata eteenpäin. Yhtä säännöllisesti reformit ovat lopahtaneet, kunnes taas uusi hallitsija on aloittanut uuden yrityksen lännen etumatkan kiinniottamiseksi

Venäjä ei ole Neuvostoliitto, sillä se on markkinatalous, joka on riippuvainen ulkomaailmasta. Maan taloudellisen kehittämisen uhraaminen "korkeampien arvojen" vuoksi tulee kalliiksi, eikä Venäjän talous sitä kestä, vaikka sen vararahastot ovat

maailman suurimpia. Venäjällä on vain huonoja vaihtoehtoja kärjistyneessä Ukrainan sodassa.

"*Ruski mir*" on pitkälle kotimaan kulutukseen tarkoitettu ideologinen perustelu Ukrainan kriisille, mutta sen taustalla on huoli Kiovasta, joka on lähtenyt kehityksessään eri tielle kuin Moskova tai Valko-Venäjä, jonka diktaattoria Moskova rahoittaa miljardeilla. Paluuta Moskovaa tottelevaan Kiovaan on vaikea nähdä. Riski ja uhka, niin kuin Venäjä asian tulkitsee, on Ukraina, joka kykenisi luomaan slaavilais-ortodoksisen vastamallin Moskovalle. Kiovasta on jo nyt muodostunut venäläisen älymystön emigraation keskus. Haaste on historiallinen ja vie ajatukset Puola-Liettuan yritykseen alistaa ns. sekasorron ajan heikentämä Venäjä 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa. Sen taistelun slaavilaisen alueen ylivallasta voitti Moskova.

Ukraina ei uhkaa Venäjää sotilaallisesti. Krimin kaappaaminen, jotta Naton merivoimat eivät voisi tukeutua Sevastopoliin, oli tekosyy. Krimin miehitys on esimerkki konkreettisesta kysymyksestä, joka edellyttää sopimuksellista ratkaisua. Krimin niemimaa ja sen kaksi hallinnosta aluetta, oblastia Krim ja Sevastopolin kaupunki, on nyt liitetty Venäjän federaatioon.

Venäjä ei vielä myönnä, ettei asia ole tällä selvä. Venäjän päämäärä irrottaa Ukrainasta "Novorossija", joka ulottuisi Itä-Ukrainasta Moldovan eli Transnistrian rajalle ei onnistunut. Se kaatui yritykseen luoda Odessassa Itä-Ukrainaa muistuttava tilanne. Venäjä sai Krimin, destabilisoi Itä-Ukrainan, mutta menetti ukrainalaiset. Malesialaisen matkustajakoneen alasampuminen yhdisti Euroopan unionin.

Realismi ei ole neutralismia

Suomen ratkaisu ratkaisemattomaan ulkopoliittiseen dilemmaan eli Venäjään on realismi. Realismia ei tule sotkea kulttuurirelativismiin tai neutralismiin eli politiikkaan, joka välttää kannan ottamista silloinkin, kun se on Suomen etujen mukaista. EU:n jäsenmaana Suomi ei ole puolueeton. Poliittikka edellyttää myös ymmärrystä siitä, ketä ja mitä me olemme ja mihin me kuulumme.

Suomen suhteet Venäjään ovat historian huomioon ottaen hyvät ja saavutuksena ainutlaatuinen. Niiden vaaliminen on realismia, joka edellyttää *vidare vyer* eli laajempaa näkemystä, Venäjän kokonaisuuden tarkastelua ja jatkuvaa harrastusta naapurimaata kohtaan, joka yhä enemmän muistuttaa itseänsä.

Heikki Talvitien 75-juhlakirjasta TEHTÄVÄ (Auditorium 2014)